

KOGERKERKGEMEENTE

ZONDAG 13 JULI 2025

Voorganger: ds. Hanna van Dorssen

Organist: Jan de Jong

Ouderling van dienst: Bert Valk

Diaken: Dittie Veersma

Orgelmuziek

Welkom en aansteken kaars van verbinding

Stilte

Drempelgebed

Bemoediging

Kyrië en gloria (gezongen)

Wij vragen de Eeuwige,
die steeds opnieuw bewogen is door mensen,
om ontferming over ons en de wereld waarin wij leven.
En we zingen over dat waarop wij vertrouwen: hoop, licht en vreugde.
We doen dat met de woorden van lied 281,
'Wij zoeken hier uw aangezicht'.
In de liturgie staat op welke manier we de coupletten afwisselen.

*(couplet 1, allen, couplet 2, 4, 6, 8 vrouwen, couplet 3, 5, 7, 9 mannen,
couplet 10 allen)*

Gebed bij de opening van de Schrift

Laten wij bidden bij het openslaan van de Schrift.

Eeuwige, Gij wacht op ons totdat wij opengaan voor U.

Wij wachten op Uw woord,
dat ons ontvankelijk maakt
voor Uw boodschap van hoop,
gerechtigheid en barmhartigheid.

Stem ons af op Uw stem,
op Uw stilte,
op Uw Woord.

Amen

Uit de Bijbel: Lucas 10:25-37 (vertaling Huub Oosterhuis en Alex van Heusden)

En zie, daar stond een Thorageleerde op om hem te beproeven:
Meester, wat moet ik doen om leven te beërven in de komende wereld?
Hij sprak tot hem:
In de thora, wat staat daar geschreven?
Hoe lees jij?
Hij antwoordde en sprak:
'Je zult liefhebben de Eeuwige, jouw God,
met heel je hart en je ziel,
met heel je kracht en je verstand';
en 'je naaste die is als jij.'
Hij sprak tot hem:
Je hebt goed geantwoord.
Doe dit en je zult leven.
Maar omdat hij zich wilde rechtvaardigen,
sprak hij tot Jezus:
Maar wie is mijn naaste?
Jezus ging op hem in en sprak:
Een mens daalde af van Jeruzalem naar Jericho
en viel in de handen van rovers.
Zij kleedden hem uit, ranselden hem af
en gingen
en lieten hem halfdood achter.

Bij toeval daalde een priester af langs die weg,
hij zag hem en ging tegenover hem voorbij.
Zo geschiedde dat en Leviet langs die plaats kwam,
hij zag hem en ging tegenover hem voorbij.
Een Samaritaan die de weg ging, kwam langs hem,
zag hem en werd bewogen door ontferming.
Hij ging naar hem toe,
waste zijn wonden met olie en wijn en verbond ze,
tilde hem op zijn eigen rijdier,
bracht hem naar een herberg en verzorgde hem.
De volgende morgen nam hij twee zilverstukken,
gaf ze aan de herbergier en sprak:
'Zorg voor hem
en wat je meer besteedt,
ik zal het je geven als ik terugkom.'
Wie, denk je, is van deze drie de naaste geworden
van hem die was gevallen in de handen van rovers?
Hij sprak:
Die barmhartigheid aan hem deed.
Jezus sprak tot hem:
Ga en doe jij evenzo.

Zingen: 'Wat vraagt de Heer nog meer van ons', lied 992

Overweging

Het verhaal over de barmhartige Samaritaan bekijken we vandaag via de ogen van Vincent van Gogh.

Het schilderij dat hij maakte bij deze gelijkenis is te zien in het Kröller-Müller Museum op de Hoge Veluwe.

In het klein staat het op de voorkant van de liturgie.

Kijk maar mee.

Op de voorgrond, in het midden van het schilderij, zien we de Samaritaan.

Hij staat tussen hoge woeste bergwanden, dreigend, blauw, zwart van kleur, met bruine strepen en wat kale struiken rechts.

De Samaritaan tilt het slachtoffer op zijn paard.

De bagage van de beroofde man ligt in de vorm van een kist, die open is, langs de kant van de weg.

Leeg.

Aan de linkerkant zien we twee grijze, kleurloze voorbijgangers.

Je ziet ze alleen als je heel goed kijkt.

Eén loopt langs de lege koffer en één is al veel verder uit zicht.

We zien hem in de verte op de top van de heuvel.

Figuren die zo goed als verdwijnen in het landschap.

De priester en de leviet.

Ze wandelen het beeld uit.

Op weg naar huis na hun tempeldienst in Jeruzalem.

Na gedane arbeid is het goed rusten.

Zij zien, vertelt de gelijkenis, het slachtoffer wel liggen, maar het verandert niets aan de weg die zij gaan.

Het kan natuurlijk best dat ze zijn geschrokken van het gekerm van de man.

Maar het doet hen niet echt iets.

Ze laten zich er niet door afleiden en vervolgen hun pad.

Wijken zelfs uit naar de overkant van de weg.

Dat is bij de Samaritaan wel anders.

Ook hij daalt af, reist van Jeruzalem naar Jericho.

En er roert zich iets in hem, onmiddellijk, als hij de man langs de kant van de weg ziet liggen.

De Samaritaan is 'in zijn ingewand ontstoken'.

Zo zou je de woorden 'met ontferming bewogen' letterlijk kunnen vertalen.

Hij krijgt er pijn van in zijn buik.

Ontferming doet iets me je.

Je voelt het tot diep in je binnenste.

In het Oude Testament zijn 'ontferming' en de plek waar de mens groeit, tot leven komt, de baarmoeder, afgeleid van hetzelfde woord.

Zo essentieel is ontferming.

Zoveel heeft het met de oorsprong, en het doel, van het leven te maken.

De Samaritaan wordt door de aanblik van die mens langs de kant van de weg tot diep in zijn binnenste bewogen.

Misschien wordt hij er zelfs wel beroerd van.

Een beetje misselijk.

Het is slikken een mens zoveel pijn te zien lijden, met overal bloed.

Die aanblik brengt de Samaritaan gelijk in beweging.

Dat is goed te zien op het schilderij.

Hij tilt met een enorme krachtsinspanning

- kijk naar zijn benen en armen –

het slachtoffer op zijn eigen rijdier.

Het is een heel lijfelijk tafereel.

De Samaritaan raakt met zijn hele lichaam het slachtoffer aan, een volslagen vreemdeling.

Dat moet je maar durven.

Hij blijft niet op afstand.

Hij is geen kleurloze voorbijganger.

Nee, hij is de meest kleurrijke figuur van het hele schilderij met zijn rode pet en gele jas.

Het verhaal over de barmhartige Samaritaan is vaak door kunstenaars geschilderd.

Van Gogh gebruikte voor zijn schilderij het voorbeeld van de schilder Delacroix.

Maar bij niemand komen het slachtoffer en de Samaritaan zo dicht bij elkaar als hier.

Hun gezichten raken elkaar bijna.

Vincent van Gogh maakte het schilderij in zijn laatste levensjaar toen hij verbleef in het hospitaal van Saint Rémy.

Eind april 1890 werd hij daar opgenomen en ruim twee weken later vertrok hij naar zijn broer Theo in de hoop daar tot zichzelf te kunnen komen.

Opvallend genoeg levert hij in die korte periode een bovenmenselijke prestatie.

Hij schildert twee Bijbelse taferelen: de opwekking van Lazarus, en de Barmhartige Samaritaan.

En ook Grasveld met paardenbloemen en Grasveld met bloemen en vlinders

Nooit waren de kleuren die hij gebruikte zo expressief, de verf zo dik.

‘Ik ben niet onverschillig en als ik lijd troosten religieuze gedachten mij soms erg’, schreef hij aan zijn broer Theo.

Misschien heeft van Gogh het verhaal over de Samaritaan gekozen omdat hij zelf zo goed wist wat lijden is.

Hoe belangrijk het is dat er dan iemand heel dichtbij je is en je aankijkt.

Waarover zullen de Samaritaan en de gewonde man spreken als deze straks op het paard zit?

Het slachtoffer zal vast vertellen over wat er is gebeurd.

Hoe er ineens rovers uit de struiken kwamen, die hem aanvielen.

Tot dat punt waarvan hij zich niets meer herinnert.

Dat had mij ook kunnen overkomen zal de Samaritaan denken.

Zoals je dat zelf ook kunt denken.

Als mijn leven anders was gelopen, bijvoorbeeld een echtscheiding en tegelijk een baan die je ineens verliest, geen woning meer, dan had ik ook zomaar op straat kunnen belanden.

Of als ik... vul maar in.

We zijn allemaal medemensen van elkaar, wat de een overkomt kan de ander ook overkomen.

Het is mooi als je dat bedenkt en elkaar daarom een helpende hand toesteeckt.

Tòch gaat deze gelijkenis daar niet over.

Het verhaal over de barmhartige Samaritaan gaat erover of je, als dat nodig is,

méér durft te zijn dan een medemens.

Of je van je eigen weg durft af te wijken.

Het verhaal gaat erover of je van medemens ‘naaste’ wilt worden.

Of je naar de wereld durft te kijken door de ogen van een ander.

Wie is mijn naaste?

Dat is voor Jezus de aanleiding om dit verhaal te vertellen.

En met deze gelijkenis zegt hij: draai het nou eens om.

Kijk eens naar de wereld door de ogen van de ander, van het slachtoffer.

Jij bent in nood, jij ligt langs de kant van de weg.
Jij bent afhankelijk van iemand die zijn koers wil verleggen voor jou.
Die zijn leven wil laten ontregelen om jou te helpen.
Die bewogen is om jou en in beweging komt.
Die mens, die is jouw naaste.

‘Je naaste die is als jij’, dat zegt Jezus, als samenvatting van wat hij wil vertellen.

Misschien koos van Gogh er daarom voor de kleding van de Samaritaan en het slachtoffer in dezelfde kleur blauw te schilderen.

Je naaste is als jou.

Jezus zelf bracht dit als geen ander in praktijk.

Zijn weg, zijn leven, liet hij keer op keer ontregelen door te kijken via de ogen van de ander.

Het verhaal over de barmhartige Samaritaan is dan ook een verhaal over Jezus.

Over de weg die hij is gegaan in naam van de Eeuwige.

De Eeuwige die zich juist en telkens weer over mensen ontfermt.

Met ontferming bewogen is in de Bijbel een zin die altijd hoort bij God.

Ontferming, ‘eleos’ in het Grieks.

Daar ontleen we in de liturgie de zin ‘Kyrië Eleison’ aan, ‘Heer, ontferm U’.

Die goddelijke ontferming heeft Jezus in zijn leven laten zien.

En hij deed dat op een manier die voor ons niet goed te volgen is.

Zo ver ging hij op die weg.

Toch zegt hij aan het einde van het verhaal: ‘Ga en doe jij evenzo.’

Een uitnodiging om van onze eigen weg te durven afwijken als iemand, of een gebeurtenis in de samenleving, daar om vraagt.

Om ergens op in te gaan wat misschien wel onze eigen grenzen overstijgt en doorbreekt.

Omdat er plotseling een stem of een zacht huilen klinkt.

De priester en de leviet lopen door.

In dit voorbij lopen gaan ze eigenlijk aan zichzelf als mens voorbij.

Aan waar wij als mens ten diepste voor zijn bedoeld: elkaars naaste zijn en bewogen durven zijn om de ander.

En de Samaritaan?

Die bereikt vast zijn doelen niet voor vandaag.

Maar misschien is het juist door een ontregelende reis, dat wij als mens werkelijk thuiskomen.

Moge het zo zijn

Zingen: Psalm 103 couplet 3 en 5

Sleutelverhaal

De auteur Willem van der Meiden schreef een sleutelverhaal bij de gelijkenis over de barmhartige Samaritaan. Een verhaal voor iedereen van 10 tot 100. Een sleutelverhaal 'ontsleuteld' iets van de betekenis van de Bijbeltekst. Luister maar...

Orgelmuziek: 'Suite du deuxieme ton: Recit de Nasard', Louis Nicholas Clerambault

-

Mededelingen en collecten

Voorbeden en stil gebed

Uitnodiging voor de kring

Iedereen is welkom in de kring die wij nu vormen om mee te doen met het delen van brood en wijn

Tafellied: 'Wil je opstaan en Mij volgen', lied uit de leefgemeenschap van Iona

Tafelgebed

Wij bidden het tafelgebed

Gezegend Gij, Eeuwige, God van liefde en genade.
Barmhartigheid en goedheid zijn Uw daden.
Gij zet mensen steeds opnieuw in het licht.
Gij omringt ons met erbarmen

Rond deze tafel denken wij aan Jezus, Uw Zoon.
Zorgzaam, liefdevol en met ontferming bewogen over ons mensen.
Hij deelde brood en wijn toen hij voor de laatste maal met zijn leerlingen
aan tafel zat.
En riep òns op om dat te blijven doen.
Ons te verzamelen rond de tafel.
Opdat wij zouden blijven oefenen in delen en helen.

Jezus nam het brood, brak het en zei:
'Dit is mijn lichaam dat voor jullie gebroken wordt.'
Het is het brood van de liefde.

Hij nam ook de beker met wijn en zei:
'Deze vrucht van de wijnstok is teken van het nieuwe verbond met God,
dat ik met jullie heb gedeeld.
Dit is de wijn van Gods koninkrijk.

Moge het delen van dit brood en deze beker
ons sterken in de hoop dat er een nieuwe wereld komen zal
waar brood en wijn
en recht en liefde is,
genoeg voor allen.

Samen met de wereldwijde gemeenschap van zijn leerlingen zingen we
het gebed dat hij ons leerde.

Onze Vader gezongen: lied 369b

-

Vredegroet

V: De vrede van de Eeuwige zij altijd met u
A: En met uw geest
V: Wij wisselen een teken van vrede uit

Brood en wijn delen

Dankgebed

Moge het delen van dit brood en deze beker
ons hart versterken:
dat wij op weg durven gaan Uw ontferming achterna.
Amen

Slotlied: Als slotlied zingen we 'Wonen overal'.

In de liturgie staat dat dit lied lied 491 is, maar het is 419.
We zingen couplet 2 en 3 in canon.

Het middenpad vormt de scheiding.
Zit u rechts van het middenpad dan begin u als eerste.
Zit u links van het middenpad dan begint u nadat de eerste regel heeft
geklonken.

Wegzending en zegen

We gaan van hier als gezegende mensen.

De Eeuwige zegene en behoede u.
De Eeuwige doe haar aangezicht over u lichten en zij u genadig
De Eeuwige verheffe zijn aangezicht over u en geve u vrede.

Amen

Orgelmuziek: 'Suite du deuxieme ton: Caprice', Louis Nicholas
Clerambault

Ontmoeting met koffie en thee